

Rigsadvokat Bernhard Getz

(21. Marts 1850. — 1. November 1901).

Brat og uventet er Budskabet om *Bernhard Getz's* Død kommet. Med Grund sørge hans Landsmænd over Tabet. Men Tabet rammer ikke blot hans Fædreland. I hele Norden og ud over de nordiske Landes Grænser vil det føles tungt. Thi Getz stod i forreste Række blandt dem, der have til Opgave at granske Retslivet og bidrage til at give det en Ordning, som svarer til dets Betydning for Folkenes sædelige Kultur. Hans tidlig afbrudte Livsværk har sat blivende Spor i Videnskaben, Retsudøvelsen og Lovgivningen. Meget var man endnu berettiget til at vente af ham, fordi han var besjælet af den ægte videnskabelige Aand og en utrættet, selvopofrende Arbejdsiver. Dog er det, han i sin alt for korte Levetid fik udrettet, ingenlunde noget halvfærdigt. Tværtimod. Flere Omraader kunde han under fortsat Virksomhed have underlagt sig. Men paa de fleste af ham bearbejdede Felter havde han naaet det Maal, han havde sat sig, og efterlader en Skat, af hvilken hans Hjemland og andre Lande længe ville drage Nytte.

Allerede af de ydre Træk af Getz's offentlige Løbebane kan der sluttes til den indgribende Betydning, hans Virksomhed har haft for Retsudviklingen i Norge i de 25 Aar, i hvilke det blev ham forundt at virke. En Konkurrence, hvori han sejrede, førte ham i en ung Alder (25

Aar) til en juridisk Lærerpost ved Universitetet (1875). Blandt hans Konkurrenceaf handlinger var særlig den strafferetlige Om den saakaldte Meddelagtighed i Forbrydelser af Betydning. De i den nedlagte Læresætninger holdt han fast ved under de strafferetlige Lovarbejder, som senere optog ham. I henved 10 Aar kunde han temmelig udelt ofre sig til Professorstillingens videnskabelige Gerning. Flere vigtige Monogrfier og et større Værk om Appel skyldes ham fra disse Aar. Fra Professorgerningen kaldtes han imidlertid bort 1885 til Virksomhed for Udarbejdelsen af de vigtige Love og Forslag, som have omformet eller tilsigte at omforme den norske Proces og Strafferet. Denne Virksomhed blev fra nu af hans Hovedgerning. Han deltog med *Blehr* og *Beichmann* i Udarbejdelsen af det Forslag, der ligger til Grund for den norske Straffeprocesslov af 1. Juli 1887, hvorved Offentlighed, Mundtlighed og Lægdommeres Medvirkning indførtes. Da denne Lov i 1889 traadte ud i Livet, kaldtes Getz til som øverste Mand — Rigsadvokat — at lede den nyindrettede Paatalemyndighed, paa hvis hele Virksomhed han saaledes kom til at udøve en indgribende Indflydelse fra dens første Begyndelse. Efter et Par Aars Forløb trak han sig tilbage fra denne Stilling, da andre Lovarbejder lagde Beslag paa ham, først Arbejderne i den i 1885 nedsatte Straffelovskommission, i hvilken han blev ikke alene formelt Formand, men ogsaa reelt Hovedarbejderen. Frugten af denne Kommission blev i første Række de to Love af 29. Juni 1889 og 28. Juni 1890, som omformede store og vigtige Dele af den gældende Straffelov af 1842 efter Tidens Krav og de forandrede Forholds mest paatrængende Behov. I anden Række er Frugten bleven en Række Lovforslag, af hvilke hidtil kun enkelte ere blevne til Love. Iblant disse maa først og fremmest nævnes Udkastet til en hel ny almindelig, borgerlig Straffelov, vedtagen af Kommissionen i endelig Skikkelse 1896. Til dette Hovedforslag, for hvilket der allerede i 1887 og 1893 havde foreligget Grundlag, sluttede sig Udkast til Lov om

Modarbejdelse af offentlig Usædelighed og venerisk Smitte (1892), om Løsgænger, Betleri og Drukkenskab samt om Tvangsarbejdshuse (1894) og mere umiddelbart Udkast til Love om den almindelige, borgerlige Straffelovs Ikrafttræden (1896), om civile og gejstlige Embeds- og Bestillingsmænds Disciplinærforseelser og Afskedigelse (1896) samt om Fængselsvæsenet og om Fuldbyrdelse af Frihedsstraffe (1896). Endelig har den samme Kommission ligeledes 1896 afgivet et Forslag om en Del Forandringer i Straffeprocessloven, som den nye Straffelov vil gøre nødvendige. I Aaret 1900 er der paa dette Grundlag udkommet dels en Lov om Fængselsvæsenet og om Tvangsarbejde, dels en Lov om Løsgænger, Betleri og Drukkenskab (begge af 31. Maj 1900). Hovedforslaget, og hvad deraf afhænger, er endnu under Forhandling. I Aaret 1890 maatte Getz træde i Spidsen for en Kommission, der havde til Opgave at omforme ogsaa den borgerlige Retspleje. Dette Arbejde naaede han ikke at faa fuldført. Dog meddeles det, at det er saa vidt fremmet, at der fra Getz's Side har kunnet forelægges Kommissionen et Udkast om dette store Emne til Behandling.

Trods det store legislative Arbejde, der saaledes kom til at hvile paa Getz's Skuldre, unddrog han sig dog ikke for en Mængde Hverv, som i det offentlige og kommunale Liv paalagdes ham af Regering eller overdroges ham ved Medborgeres Tillid. Blandt disse Hverv, som ikke her skulle opregnes, fortjener det særlig at erindres, at han var Medlem af og Formand for den norske Afdeling af den Unionskomite, som nedsattes i 1895, og som havde til Opgave at udarbejde Forslag til en ny Foreningsakt mellem Norge og Sverige.

Paa Videnskabens Grund hvilede hele Getz's omfattende praktiske og legislative Arbejde. Han var og blev under alt dette den selvstændige, dybtgaaende og omskuende Videnskabsmand. Netop dette giver alt, hvad han fik udrettet paa hine Omraader, det store, blivende Værd. Hvor Opfordring var, vedblev han ogsaa at virke som videnska-

belig Forfatter, senest vel i den Fremstilling af Finlands statsretlige Forhold til Rusland, som findes i Tidsskrift for Retsvidenskab 1900. Til Videnskabsmanden af den høje Rang tyedes der derfor ogsaa idelig, hvor det gjaldt at fremme retsvidenskabelige Formaal, der trængte til hans Navn og Indsigt. Han var saaledes Formand for den norske Bestyrelsesafdeling for de nordiske Juristmøder. Til ham vendte Lunds juridiske Fakultet sig, da det gjaldt at faa en norsk Meddommer ved en Konkurrence om et Professorat i Strafferet ved Lunds Universitet. Ogsaa for »Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet« var han en af de videnskabelige Støtter. Og — for her endnu at bringe en personlig Tak til Videnskabsmanden Getz — han paatog sig med Beredvillighed at gennemgaa for Norges Vedkommende Ark for Ark min Fremstilling af den nordiske Strafferet i den nordiske Retsenklopædi og gjorde det sandelig ikke med en Harefod.

Det er ikke her Sted eller Tid til nærmere eller i Enkeltheder at belyse Getz's videnskabelige og legislative Arbejdes store indre Værd eller kritisk at drøfte de Rets-spørgsmaal, han har behandlet, og de Løsninger, hvortil han er kommen. Selv om Drøftelsen indskrænkedes til det Lovarbejde, der vel nok bliver Getz's *monumentum aere perennius*, og som det i alt Fald ligger dette Tidsskrift nærmest at fæste Blikket paa, nemlig Udkastet til en helt ny Straffelov for Norge og de Udkast, der umiddelbart slutte sig til dette, vilde Stoffet være for rigt, hvad enten der tænkes paa de mange Tilfælde, hvor det maa erkendes, at Getz har fundet den rette Løsning, eller paa de mindre talrige Tilfælde, hvor dette kan bestrides. Kun et Par mere almindelige Betragtninger, som Straffelovsudkastene give særlig Anledning til, ønsker jeg at fremsætte som Bidrag til Forklaring af den Tak, der skyldes og ofte er udtalt til Getz fra deres Side, hvem Strafferettens Udvikling ligger paa Sinde, for hans i disse Udkast nedlagte Arbejde.

Først skal jeg minde om *Ørsted's* Formulering af de

Krav, der maa stilles til den, der skal udarbejde en systematisk Straffelov. Der kræves — siger han i Aaret 1809, j. A., 20, S. 239 — »det sikre og gennemtrængende Blik, den frugtbare, Tilfældenes mulige Forviklinger beregnende Kombinationsevne, den aldrig sovende Agtpaaagivenhed paa det hele og paa de mindste Artikulationer, den stadige Omhu for Klarhed, Bestemthed, Orden og kærnefuld Korthed i Foredraget« — som ere »Faktorerne for en god Straffelovgivning«. Som bekendt savnede Ørsted i høj Grad disse »Faktorer« i de fleste af de Straffelove og Straffelovsudkast, som ved Slutningen af det 18de og Begyndelsen af det 19de Hundrebaar saa Lyset — i den Grad, at han frakender »Tidsalderen« at være naaet til et Lavmaal »i den Kunst at udkaste Straffelove«. Utvivlsomt er den nuværende Tidsalder naaet Kæmpeskridt frem i denne Kunst i Forhold til den Tidsalder, Ørsted skrev om. Men ingen sagkyndig vil bestride, at Getz's Straffelovsudkast har en første Rangs Plads i denne Henseende. Alle de tekniske Forudsætninger og Krav, som Ørsted formulerer, og som jo have Gyldighed til enhver Tid, alle disse Krav har Getz glimrende opfyldt. Han har vist sig som en Mester paa dette Omraade. »Kunsten« har han udøve saaledes, at Udkastet i Sandhed kan kaldes et Kunstværk. Denne Anerkendelse er ogsaa i rigt Maal bleven hans Arbejde til Del, hjemme og ude.

Det næste og vigtigere Spørgsmaal bliver saa, om en lignende Anerkendelse maa ydes Udkastets Indhold, de Retsregler, der deri ere udtrykte, om Udkastet ogsaa i denne væsentligere Forstand vil blive en »god« Straffelov. Her skal, som bemærket, dette Spørgsmaal ikke drøftes med Hensyn til Enkeltheder. Det almindelige Princip, hvorpaa Udkastet bygger, det Formaal, det i sin Helhed stræber at virkeliggøre, maa her gøre Fyldest. Lidet eller intet vilde der for saa vidt være sagt ved at henvise til, at Udkastet realiserer et Fremskridt. I Strafferettens Historie skifter Opfattelsen af, hvad der er Fremskridt. Da *Feuerbach* og *Ørsted* ved Overgangen fra det 18de til det 19de Hundrebaar

»reviderede« de tidligere herskende strafferetlige Begreber, var »Sikkerheden« for Retssamfundet det Fremskridt i Strafferetsordningen, de sloge til Lyd for. Snart efter blev det atter »Retfærdigheden«, som fik Talsmænd og blev »Fremskridtets« Løsen imod Feuerbach og Ørsted, og som, efter at være udløst af sin oprindelige uklare og fraserige Begrundelse, vandt Herredømmet. Nu ere Rollerne atter i Færd med at byttes. Talentfulde og meget virksomme Kriminalister tage nu atter Ordet for Sikkerheden, »Generalpræventionen« som det ene berettigede »Ledemotiv«. Hvilken Stilling indtager Getz's Udkast til disse to Principper, hvis Kamp synes aldrig at skulde faa Ende, og som have saa svært ved at finde den Forening, i hvilken de dog til syvende og sidst maa gaa op? Det er nu netop en saadan højere Forening af de to kæmpende Principper, som kan paavises i Getz's Udkast. Fra dette Synspunkt kan det i Sandhed siges, at det betegner et Fremskridt. Lad være, at der er Indrømmelser til det ene Princip, som man fra det andet Princip's Stade maa have store Betænkeligheder ved. Jeg tror, at noget saadant kan paapeges. Men stor praktisk Betydning ville disse principielle Udsættelser næppe have. De have heller ikke hindret, at Lovordene over Udkastet have lydt lige stærkt fra begge Lejre — baade f. Eks. fra v. *Liszt*, en af Førerne for den nuværende kriminalistiske »Fremskridts«-Skole, og fra *Lammasch*, som fra et modsat Standpunkt kraftig er traadt op mod *Liszt* og hans Retning. Heri ligger et vægtigt Vidnesbyrd for, at Udkastet ogsaa fra Indholdssiden rummer en »god« Straffelov. Men ikke er dette naaet ved nogen som helst uselvstændig Eklektisme. Helt igennem vidner Udkastet om original Tænkning, afklaret Retsfølelse og dyb, sædelig Alvor, der er kommen til sine Konklusioner, ganske vist med fuldt Kendskab til alt, hvad der forelaa om de behandlede Emner fra anden Side, men ifølge et Valg og med en Begrundelse, der i højeste Grad er Affatterens eget Eje. Det kan være, at denne Originalitet har ført Getz til af og til at gøre større

Brud med det overleverede, end nødvendigt og derfor ogsaa end ønskeligt eller nyttigt. Ogsaa paa Strafferettens Omraade er det i og for sig bedst at bevare Kontinuiteten, saa vidt en Forandring ikke maa siges at være bydende krævet. Særlig kan denne Omstændighed medføre, at Danmark maaske ikke i saa stort Omfang kan drage Nytte af Udkastet, som ellers muligt. Karakteristisk for den danske Strafferet har det været, at den, trods de Impulser, den fik fra andre Synspunkter, dog har fastholdt Forbindelsen med det af Ørsted teoretisk og praktisk skabte Grundlag. Denne sunde, ikke stivnede Konservatisme bør næppe opgives. Indrømmes maa det dog, at dette Forbehold ikke har noget at gøre med Dommen over Getz's Udkast fra et universelt Synspunkt. Den Dom, der fældes fra dette Synspunkt, maa være Hovedsagen, og den maa uden Forbehold være fuldt anerkendende.

Endnu kun et Par Ord om de i Forslagene og Lovene af 1900 indeholdte Regler om de Emner, der direkte høre under nærværende Tidsskrifts Omraade. Æren for de Regler, der ere vedtagne om Frihedsstraffene, vil Getz i højere Grad, end ved Udkastenes andre Emner, formentlig have at dele med andre. Maaske han endog vilde have ment, at Hovedfortjenesten tilkommer andre, særlig det Medlem af Straffelovskommissionen, der nu staar i Spidsen for det norske Fængselsvæsen og leder det med fremragende Dygtighed, Ekspeditionschef *Woxen*. Men i alt Fald er det Getz's Fortjeneste, at han i fuld Forstaaelse af Sagen har ydet sin Bistand til at give ogsaa denne »praktiske« Side af Strafferetten en saa afrundet og fuldendt Skikkelse, som sket er. Paa mange Maader er jo her Fremskridtet tynget af Vilkaar, som intet have at gøre med det rationelle eller principrigtige, saaledes navnlig af de Fængsler, der staa til Raadighed, hvem der er Ejer og skal bekoste Udgiften, deres Bygningsindretning, Beliggenhed m. m. Et Hovedpunkt i den vedtagne Ordning er nu dette, at det er Staten, der forvalter saa vel Fængslerne (de blotte Politiarrester alene undtagne)

som Tvangsarbejdshusene. Herved vil en af de største Hindringer være ryddet bort, som alt for ofte stiller sig i Vejen, hvor Staten kun middelbart, gennem Kommunerne, kan regulere Ordningen. Overgang til Statens umiddelbare Styrelse af Kredsængslerne (vore »Arresthuse«) har bl. a. om end ikke gjort mulig, saa dog i høj Grad lettet en særlig vigtig Reform, nemlig at ogsaa den mildere Frihedsstraf medfører Arbejdspligt: Forskaffer Arrestfangen sig ikke selv tilladt Arbejde, »paa lægges der ham et saa vidt muligt til hans Evner og Færdighed passende Arbejde«. Dette vil være en Reform, som penitentiære Principper i høj Grad ville bifalde.

Frugterne af Getz's videnskabelige og legislative Arbejde, af hvilke nogle Brudstykker ovenfor ere fremdragne, dø ikke med ham. De ere en Arv, han efterlader. De give ogsaa et Bidrag til Billedet af Mennesket, som han var, og som han skildres af dem, der stod i nærmere eller fjernere Forhold til ham. Enstemmig lyder Mindets Udsagn paa, at han var en Mand med sjeldent rent, ja barnligt Sind, »fremmed for alt det, som sætter Skygger mellem Menneskene«. Politiske Forskelle have ikke splittet denne Værdsættelse i hans Fædreland. Alle have ved hans Død ydet hans Minde den samme vemodige Hyldest. Lige saa lidt formaade videnskabelige Differencer, der ellers saa ofte have den mærkeligste Evne til at fremkalde Lidenskab og Vrede, nogen Sinde at forstyrre et Forhold, hvori Getz stod. For ham var ikke andet tænkeligt end, at de videnskabelige Stridspunkter udkæmpedes »uden Had«.

Som Videnskabsmand efterlader Getz et godt Livsværk, som Menneske Mindet om en god Mand.

C. Goos.
